

Enheten för EU:s inre marknad

YTTRANDE

2019-02-27 Dnr 2018/01448-2

Justitiedepartementet
103 33 Stockholm

Yttrande över SOU 2018:68 Nya regler om faderskap och föräldraskap

(Ert Dnr. Ju2018/04106/L2)

Kommerskollegium ansvarar för frågor som rör utrikeshandel, EU:s inre marknad och EU:s handelspolitik. Kollegiets uppdrag är att verka för frihandel. Det innebär att vi verkar för fri rörlighet på den inre marknaden och för liberaliseringar av handeln mellan EU och omvärlden samt globalt.

I betänkandet presenteras ett antal förslag med det huvudsakliga syftet att modernisera delar av den svenska familjerätten. Utredningen föreslår bl.a. att föräldraskap ska presumeras för den kvinna som är gift eller registrerad partner med barnets mor på motsvarande sätt som ett faderskap presumeras för en gift man enligt nuvarande regler.

Vad gäller EU-rättsliga aspekter, så noterar kollegiet att en diskussion kring detta förs i avsnitt 11.9.1 i fråga om Rättsmedicinalverkets monopolställning när det gäller rättsgenetiska undersökningar vid utredning av faderskap. Just denna fråga borde enligt vår mening ha blivit mer utförligt belyst i betänkandet. Visserligen innehåller kapitel 11 överväganden och förslag kring vilken aktör som är mest lämpad att utföra rättsgenetiska undersökningar vid utredning av faderskap, men kollegiet saknar ändå en mer fördjupad och genomarbetad EU-rättslig diskussion kring hur förslaget om Rättsmedicinalverkets ensamrätt förhåller sig till EU-rätten och dess regler om fri rörlighet. Ett mer utförligt resonemang kring förslagets förenlighet med rätten att tillhandahålla tjänster enligt artikel 56 i EUF-fördraget, det s.k. tjänstedirektivet och rättspraxis bör kunna ske i den fortsatta beredningen av betänkandets förslag.¹

¹ EU-domstolen har relativt nyligen i två mål behandlat frågan om ensamrätt för viss utpekad aktör i monopolställning i mål C-171/17 om ett ungerskt monopol för mobila betalningar och mål C-342/17 om begravnings tjänster i regionen Padova i Italien, närmare bestämt förvaring av gravurnor.

Tjänstedirektivet berörs kortfattat av utredningen (s. 290). Eftersom rättsläget vad gäller ensamrätten kan anses vara något oklart i de fall rättsgenetiska undersökningar sker på initiativ av socialnämnd, så kan den föreslagna regleringen enligt vår mening uppfattas som att ett nytt monopol skapas. I så fall vore tjänstedirektivet tillämpligt och artiklarna 15.2 (d), 15.3 och 16 skulle bli relevanta att diskutera. Å andra sidan skulle tjänstedirektivets undantag för monopol i artikel 1.3 kunna vara relevant om Rättsmedicinalverkets ensamrätt ska betraktas som ett befintligt monopol som nu ska bekräftas genom ny reglering. Oavsett om det är EUF-fördraget eller tjänstedirektivet som är aktuellt, så måste ett monopol kunna motiveras EU-rättsligt och klara en proportionalitetsbedömning.

Kommerskollegium ifrågasätter i och för sig inte att förslaget om Rättsmedicinalverkets ensamrätt kan vara baserat på tungt vägande sakliga skäl som skulle klara en EU-rättslig prövning. Kollegiet anser som sagt att frågan bör utredas och motiveras närmare i relation till EU-rätten i den fortsatta beredningen av förslagen. I övrigt har inte Kommerskollegium några synpunkter på de överväganden och förslag som redovisas i betänkandet.

Ärendet har avgjorts av enhetschefen Agnès Courades Allebeck i närvaro av utredarna Marita Ljunggren, Mattias Karlson Jernbäcker samt ämnesrådet Ralph Eliasson, föredragande.

Agnès Courades Allebeck
Enhetschef

Ralph Eliasson
Ämnesråd